

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.019.01.2019

**Pani
Iwona Kmieć
Dyrektor
Szkoły Podstawowej nr 5 w Łukowie
ul. Siedlecka 56
21-400 Łuków**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/028 „Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 5 w Łukowie, ul. Siedlecka 56, 21-400 Łuków (dalej: Szkoła lub SP nr 5 w Łukowie).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Kmiec, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 w Łukowie (dalej: Dyrektor Szkoły), od 1 września 2013 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018–2019/2020 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Wojciech Niemyski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/149/2019 z 30 września 2019 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli Tom I str. 2)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole w niewystarczającym stopniu dostosowano kształcenie i pomoc psychologiczno-pedagogiczną do potrzeb i możliwości dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz uczniów niebędących obywatelami polskimi.

W SP nr 5 w Łukowie dla uczniów przybywających z zagranicy zorganizowano dodatkowe, bezpłatne zajęcia z języka polskiego oraz w roku szkolnym 2017/2018 oddział przygotowawczy. Stwierdzono nieprawidłowości w organizacji kształcenia, polegające na: nieegzekwowaniu od rodziców składania zgłoszeń dzieci do Szkoły oraz dokumentów potwierdzających dotychczasowe wykształcenie, niestosowaniu obowiązującej procedury podczas przyjmowania uczniów i zakwalifikowania jednego ucznia do oddziału przygotowawczego, realizowaniu w dwóch grupach w roku szkolnym 2018/2019 zajęć dodatkowych z języka polskiego w wymiarze niższym niż wymagane co najmniej dwie godziny tygodniowo oraz naruszeniu obowiązujących terminów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2018/2019.

W Szkole nie dostosowywano programów nauczania do rozpoznanych możliwości edukacyjnych uczniów. W przypadku uczniów przybywających z zagranicy stosowano obniżone progi procentowe, określone w wewnątrzszkolnych i przedmiotowych zasadach oceniania. W zasadach tych nie przewidziano jednak wyodrębnionych, merytorycznych zasad i kryteriów oceniania tych uczniów.

Uczniom przybywającym z zagranicy zapewniono zajęcia rozwijające uzdolnienia, dydaktyczno-wyrównawcze, specjalistyczne i związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu. Przy realizacji zajęć, udzielanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, Szkoła współpracowała również z podmiotami zewnętrznymi. Z naruszeniem obowiązujących przepisów zorganizowano w Szkole

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Dalej: *ustawa o NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, gdyż pomimo zdiagnozowanej potrzeby ich realizacji nie zostały one uwzględnione w arkuszach organizacji Szkoły, a nauczyciele realizowali je nieodpłatnie, w formie wolontariatu. Wystąpiły również przypadki udziału dziecka w tych zajęciach przed uzyskaniem przez Szkołę pisemnej zgody rodzica.

Dyrektor Szkoły nie podjęła żadnych działań mających na celu pozyskanie środków finansowych na realizację zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, a także działań polegających na wykorzystaniu większej części otrzymanych środków finansowych na realizację dodatkowych zajęć z języka polskiego (przy jednoczesnym zmniejszeniu liczebności pojedynczej grupy).

Nieprawidłowości stwierdzone w toku kontroli NIK wskazują na niedostateczny nadzór pedagogiczny Dyrektora Szkoły w badanym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

1.1. Do Szkoły uczęszczało (według stanu na 30 września): 585 uczniów w roku szkolnym 2016/2017, 609 uczniów w roku szkolnym 2017/2018, 697 uczniów w roku szkolnym 2018/2019 i 703 uczniów w roku szkolnym 2019/2020³. Uczniów przybywających z zagranicy było odpowiednio: 46, 69, 65 i 59 osób⁴, co stanowiło: 7,8%, 11,3%, 9,3% i 8,4% ogółu uczniów Szkoły.

(akta kontroli Tom I str. 5)

Miasto Łuków (organ prowadzący Szkołę) na dodatkowe kształcenie uczniów przybywających z zagranicy (z uwzględnieniem wszystkich szkół z terenu działania Miasta Łuków) otrzymało: 359,2 tys. zł w 2017 r. (wyłącznie wg wagi P₃₅)⁵, 316,3 tys. zł w 2018 r. (296,5 tys. zł wg wagi P₄₁ i 19,8 tys. zł wg wagi P₃₆)⁶ oraz 410,3 tys. zł w 2019 r. (wyłącznie wg wagi P₄₄). Na dodatkowe kształcenie dzieci przybywających z zagranicy Szkoła otrzymała od Miasta Łuków odpowiednio: 359,2 tys. zł w 2017 r. (wyłącznie wg wagi P₃₅), 291,5 tys. zł w 2018 r. (w tym: 271,7 tys. zł wg wagi P₄₁ i 19,8 tys. zł wg wagi P₃₆) oraz 410,3 tys. zł w 2019 r. (wyłącznie wg wagi P₄₄). Z informacji udzielonej przez Miasto Łuków wynika, że środki finansowe otrzymane na dodatkowe kształcenie uczniów przybywających z zagranicy w latach 2017 i 2019 w całości zostały przekazane dla SP nr 5 w Łukowie, pomimo że w innych szkołach z obszaru działania Miasta Łuków również uczyły się dzieci przybywające z zagranicy⁷.

(akta kontroli Tom II str. 436-474)

Wydatki Szkoły na dodatkowe kształcenie dzieci przybywających z zagranicy⁸ wyniosły odpowiednio: 43 tys. zł w 2017 r., 88,6 tys. zł w 2018 r. oraz 16,4 tys. zł w 2019 r. (do 31 października).

³ Źródło: System Informacji Oświatowej.

⁴ Wśród których dzieci niebędących obywatelami polskimi było odpowiednio: 46, 69, 65 i 54 osoby.

⁵ Część kwoty uzupełniającej subwencję oświatową wyliczona dla uczniów korzystających z bezpłatnej nauki języka polskiego. W latach 2018 i 2019 waga ta miała odpowiednio numery: P₄₁ i P₄₄.

⁶ Część kwoty uzupełniającej subwencję oświatową wyliczona dla uczniów oddziałów przygotowawczych.

⁷ Według stanu na 30 września lat szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 było to odpowiednio: 9, 16 i 15 uczniów przybywających z zagranicy.

⁸ Uwzględniono wydatki na: prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z języka polskiego i przedmiotów obowiązkowych, prowadzenie zajęć w oddziale przygotowawczym, prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wydatki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy (w formach związanych z doskonaleniem pracy i kształcenia uczniów z zagranicy).

Na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego wydatkowano 9,4 tys. zł w 2017 r., 10,5 tys. zł w 2018 r. oraz 5,9 tys. zł w 2019 r. (do 31 października), na zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom przybywającym z zagranicy wydatkowano odpowiednio: 17,4 tys. zł w 2017 r., 15,6 tys. zł w 2018 r. oraz 10,5 tys. zł w 2019 r. (do 31 października), natomiast na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym wydano 14,9 tys. zł w 2017 r. i 61,9 tys. zł w 2018 r. Na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami przybywającymi z zagranicy wydatkowano 1,3 tys. zł w 2017 r. i 0,6 tys. zł w 2018 r.

Dyrektor Szkoły poinformowała, że część środków subwencji oświatowej przyznanej na dodatkowe zajęcia z języka polskiego, niewykorzystanej na te zajęcia⁹, została przeznaczona na funkcjonowanie Szkoły i realizację jej celów statutowych.

(akta kontroli Tom I str. 7, Tom II str. 406-409)

W arkuszach organizacji Szkoły na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 przewidziano organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego dla 39 uczniów, realizowanych w trzech grupach, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla każdej grupy, prowadzonych przez trzech nauczycieli w łącznym wymiarze 0,33 etatu. W arkuszu organizacji na rok szkolny 2019/2020 przewidziano realizację tych zajęć dla łącznej liczby 39 uczniów, w pięciu grupach, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla każdej z pięciu grup, realizowanych przez pięciu nauczycieli w łącznym wymiarze 0,55 etatu. Arkusze na lata szkolne 2017/2018, 2018/2019 zostały zaakceptowane przez organ prowadzący w dniach: 13 września 2017 r. oraz 17 września 2018 r. Do zakończenia kontroli NIK organ prowadzący nie zatwierdził arkusza organizacji Szkoły na rok 2019/2020.

W dodatkowych zajęciach z języka polskiego uczestniczyło odpowiednio: 44, 33, 49 i 33 uczniów cudzoziemców¹⁰ w poszczególnych latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020, co stanowiło odpowiednio: 96%, 48%, 75% i 61% uczniów cudzoziemców uczęszczających do SP nr 5 w Łukowie. W okresie objętym kontrolą na dodatkowe zajęcia z języka polskiego uczęszczało również czterech z pięciu uczniów – dzieci obywateli polskich powracających do kraju (wyłącznie w roku szkolnym 2019/2020), co stanowiło 80% uczniów polskich powracających do kraju uczęszczających do SP nr 5 w Łukowie. Według danych Systemu Informacji Oświatowej (dalej: SIO) liczba osób korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego na dzień 30 września poszczególnych lat szkolnych wyniosła: 44, 33, 46 i 37 osób. Dyrektor Szkoły poinformowała, że różnica w roku szkolnym 2018/2019 wynika z przyjęcia do Szkoły w listopadzie 2018 r. dwóch uczennic, które nie zostały uwzględnione w SIO oraz omyłkowego doliczenia jednej osoby.

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego odbywały się w roku szkolnym 2017/2018 w trzech grupach, o liczebności grupy dochodzącej do 16 osób¹¹, w roku szkolnym 2018/2019 w trzech grupach, o liczebności grupy dochodzącej do 23 osób, natomiast w roku szkolnym 2019/2020 w pięciu grupach, o maksymalnej liczebności grupy 15 osób. W roku szkolnym 2019/2020 jeden z pięciu dzieci obywateli polskich powracających do kraju uczęszczał na dodatkowe zajęcia z języka polskiego w grupie z dziećmi cudzoziemskimi. Pozostała czwórka dzieci obywateli polskich powracających do kraju tworzyła odrębną grupę, dla której prowadzono te zajęcia.

⁹ Było to odpowiednio: 315,8 tys. zł w 2017 r., 201,6 tys. zł w 2018 r. i 325,1 tys. zł w 2019 r. (do 31 października).

¹⁰ Ustalono na podstawie dzienników lekcyjnych dodatkowych zajęć z języka polskiego.

¹¹ Ustalono na podstawie list uczestników w dziennikach zajęć.

W kwestii liczebności grup uczniów cudzoziemców uczących się na dodatkowych zajęciach z języka polskiego, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że planowała taką liczbę grup, aby zapewnić wydatkowanie środków finansowych w ramach tych, które zostały przeznaczone na cały rok kalendarzowy i określone w uchwale budżetowej.

W roku szkolnym 2018/2019 dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów przybywających z zagranicy realizowano m.in. dla grupy łączonej uczniów klas IV-VI i grupy łączonej uczniów klas VII-VIII. Każdą z tych grup podzielono na podgrupy¹² w taki sposób, że dla każdej z podgrup realizowano zajęcia przez jedną godzinę tygodniowo. W stosunku do pozostałych grup wymiar zajęć w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wyniósł dwie godziny tygodniowo.

W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 Dyrektor Szkoły nie informowała organu prowadzącego o potrzebach Szkoły w zakresie realizacji zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiaru tych zajęć.

(akta kontroli Tom I str. 5, 9-10, 26-156, Tom II str. 129-191, 286-288, 406-409)

W latach szkolnych objętych badaniem Dyrektor Szkoły w jednym przypadku poinformowała na piśmie Burmistrza Łukowa o przyjęciu do Szkoły dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy. Wnioskiem z dnia 17 sierpnia 2018 r. Dyrektor Szkoły zwróciła się o przyznanie środków finansowych na realizację dodatkowych zajęć z języka polskiego w kwocie 1 693,34 zł, uzasadniając, że uczniowie bardzo słabo mówią i piszą po polsku, natomiast nie wskazała w tym piśmie liczby nowo przyjętych uczniów. W informacji złożonej na potrzeby niniejszej kontroli Dyrektor Szkoły podała, że nie uzyskała pisemnej odpowiedzi na złożony wniosek. Zgoda na realizację tych zajęć została wyrażona ustnie i potwierdzona poprzez zatwierdzenie aneksu nr 1 do arkusza organizacji Szkoły. Dyrektor Szkoły nie otrzymała informacji o przyznaniu dodatkowych środków na realizację ww. zajęć. Dodatkowe środki finansowe zostały przyznane Szkole w listopadzie i grudniu 2018 r., w oparciu o niedobory finansowe dotyczące funkcjonowania całej Szkoły, wykazane w pismach z 12 września, 19 listopada i 3 grudnia 2018 r.

W arkuszach organizacji na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 nie uwzględniono żadnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, o których mowa w § 6 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹³. Na rok szkolny 2019/2020 zajęcia te uwzględniono we wstępnej wersji arkusza organizacji (zatwierdzonej przez organ prowadzący w dniu 28 maja 2019 r.), dla dwóch grup o łącznej liczbie 16 uczniów. W aneksie nr 1 do arkusza organizacji na rok szkolny 2019/2020, przekazanym do organu prowadzącego w dniu 9 września 2019 r., zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze nie zostały uwzględnione, natomiast w aneksie nr 2 do arkusza organizacji na rok 2019/2020 uwzględniono realizację tych zajęć w dwóch grupach dla łącznej liczby 10 uczniów. Aneksy nr 1 i 2 do dnia zakończenia kontroli NIK nie zostały zatwierdzone przez organ prowadzący. W okresie objętym analizą Dyrektor Szkoły nie występowała do organu prowadzącego o przeznaczenie większej części przyznanych środków finansowych na realizację dodatkowych zajęć z języka polskiego, które – również w stosunku do dzieci przybywających z zagranicy – nauczyciele Szkoły realizowali, w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, nieodpłatnie, w formie wolontariatu.

¹² Grupa łącząca klasy VII-VIII licząca 16 uczniów, została podzielona na dwie podgrupy liczące: dziewięć i siedem uczniów, natomiast grupa łącząca klasy IV-VI licząca 16 uczniów, została podzielona na dwie podgrupy liczące: 11 osób (klasy V-VI) i pięć osób (klasa IV).

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1591 ze zm. Dalej: *rozporządzenie w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej*.

W trakcie trwania kontroli NIK Dyrektor Szkoły złożyła do Burmistrza Łukowa dwa wnioski o wyrażenie zgody na zorganizowanie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. I tak:

— Wniosek z dnia 18 października 2019 r. dotyczył realizacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z języka polskiego i matematyki. We wniosku błędnie podano podstawę prawną ubiegania się o środki, tj. § 18 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw¹⁴, zamiast właściwych przepisów rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w ramach którego przewidziano tę formę zajęć. Wniosek dotyczył realizacji zajęć dla uczniów cudzoziemców w wymiarze dwóch godzin tygodniowo i opiewał na kwotę 974,16 zł. We wniosku nie wskazano liczby uczniów, których dotyczy wniosek, a uzasadniono go koniecznością uzupełnienia różnic programowych, stwierdzonych przez nauczycieli prowadzących zajęcia z danego przedmiotu. Pismem z dnia 28 października 2019 r. Burmistrz Łukowa wyraził zgodę na zorganizowanie wnioskowanych zajęć.

— Wniosek z dnia 4 listopada 2019 r. dotyczył przyznania środków finansowych na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, na które Burmistrz Łukowa wyraził zgodę w piśmie z dnia 28 października 2019 r. Do zakończenia kontroli NIK, Szkoła nie otrzymała odpowiedzi na przedmiotowy wniosek.

(akta kontroli Tom I str. 26-156)

1.2. W SP nr 5 w Łukowie w roku szkolnym 2017/2018 naukę rozpoczęło 19 uczniów przybywających z zagranicy (dzieci cudzoziemców), w roku szkolnym 2018/2019 - 12 uczniów (dzieci cudzoziemców) oraz w roku szkolnym 2019/2020 - 15 uczniów (10 dzieci cudzoziemców i pięcioro dzieci obywateli polskich powracających do kraju). Ustalono, że 21 uczniów cudzoziemców (51,2%) oraz czworo dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy (80%) przyjęto do Szkoły z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁵ oraz rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy. Stwierdzono:

— 21 przypadków przyjęcia do Szkoły ucznia bez złożenia stosownego zgłoszenia przez rodziców, o którym mowa w art. 133 ustawy Prawo oświatowe,

— 10 przypadków niedołączenia wymaganych dokumentów dotyczących dotychczasowej edukacji, o których mowa w § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy;

— trzy przypadki przeprowadzania rozmowy kwalifikacyjnej, o której mowa w § 12 ust. 1-4 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, przez osoby inne niż Dyrektor Szkoły;

— 10 przypadków nieudokumentowania przeprowadzonych rozmów kwalifikacyjnych.

W dwóch udokumentowanych przypadkach, w których rozmowę kwalifikacyjną, o której mowa w § 12 ust. 1-4 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy¹⁶, przeprowadziła Dyrektor Szkoły, zapewniono udział osoby porozumiewającej się w języku obcym, którym posługiwał się uczeń. Dyrektor Szkoły poinformowała, że w trakcie analogicznych rozmów, które nie zostały udokumentowane (10 przypadków), również zapewniono udział osoby porozumiewającej się w języku obcym, którym posługiwał się uczeń. We wszystkich

¹⁴ Dz. U. poz. 1655 ze zm. Dalej: *rozporządzenie w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy*.

¹⁵ Dz. U z 2019 r. poz. 1148 ze zm.

¹⁶ Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w 12 przypadkach podstawą przyjęcia ucznia do Szkoły była m.in. rozmowa kwalifikacyjna przeprowadzona przez Dyrektora Szkoły.

przypadkach dotyczących przyjęcia ucznia przybywającego z zagranicy zamieszkałego poza obwodem, Szkoła dysponowała wolnymi miejscami.

(akta kontroli Tom I str. 157-167, Tom II str. 388-390)

1.3. W Szkolnym Programie Wychowawczo-Profilaktycznym na lata 2017-2022 (dalej: *SPWP*)¹⁷ przewidziano obowiązek przeprowadzenia oceny wiedzy i umiejętności ucznia, w ramach wstępnej diagnozy problemów dydaktycznych, wychowawczych, emocjonalnych i zdrowotnych. Analogiczny zapis zawarto w wewnętrznych zasadach oceniania (dalej: *WZO*), które przewidywały obowiązek rozpoznania przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego i realizowanych w Szkole programach nauczania, również dotyczących dodatkowych zajęć edukacyjnych (§ 122 ust. 3 statutu Szkoły¹⁸). W *WZO* nie zawarto innych zapisów odnoszących się do prowadzenia testów diagnozujących poziom wiedzy i umiejętności na wejściu, w stosunku do uczniów cudzoziemców oraz uczniów polskich powracających z zagranicy. Nauczyciele pięciu wytypowanych do analizy przedmiotów¹⁹ rozpoznawali poziom wiedzy i umiejętności uczniów przybywających z zagranicy rozpoczynających naukę w SP nr 5 w Łukowie z użyciem modyfikowanych testów diagnostycznych (sprawdzianów). W okazanych testach (sprawdzianach) modyfikacje dotyczyły m.in.:

— zmienionego układu treści sprawdzianu z: języka polskiego (zastosowanego w klasie VII „B” w roku szkolnym 2017/2018), matematyki i historii (zastosowanych w klasie V „C” w roku szkolnym 2018/2019 i klasie IV „A” w roku szkolnym 2019/2020);

— połączenia treści z ilustracjami w sprawdzianie z: historii (przeprowadzonym dla klasy VII „B” w roku szkolnym 2017/2018, klasy V „C” w roku szkolnym 2018/2019 i klasy IV „A” w roku szkolnym 2019/2020), języka polskiego (przeprowadzonym dla klasy IV „A” w roku szkolnym 2019/2020), matematyki (przeprowadzonym w klasie IV „A” w roku szkolnym 2019/2020);

— zastosowania uproszczonych zadań matematycznych dla jednej z grup (zastosowane w testach diagnostycznych przeprowadzonych w klasie VII „B” w roku szkolnym 2017/2018 i w klasie V „C” w roku szkolnym 2018/2019);

— tłumaczenia na język rosyjski treści całego sprawdzianu lub wybranych wyrazów, których zrozumienie mogłoby być utrudnione (np. urbanizacja, przestępczość, mniejszość narodowa, zastosowanych w teście diagnozującym wiedzę z geografii w klasie VII „C” roku szkolnym 2017/2018 oraz w klasie VIII „A” w roku szkolnym 2019/2020);

— stosowania uproszczonej terminologii w sprawdzianie z biologii przeprowadzonym w klasie VIII „B” w roku szkolnym 2018/2019;

— wydłużonego czasu pisania oraz pomocy nauczyciela w czytaniu i rozumieniu poleceń (zastosowane w testach diagnozujących wiedzę z języka polskiego w klasie V „C” w roku szkolnym 2018/2019)²⁰.

¹⁷ *SPWP* przyjęty uchwałą nr 7/2017/2018 Rady Pedagogicznej Szkoły z dnia 9 października 2017 r., zamieszczony na stronie internetowej Szkoły: sp5lukow.pl, zakładka: dokumenty, dokumenty szkoły.

¹⁸ Statut SP nr 5 w Łukowie przyjęty uchwałą Rady Pedagogicznej Szkoły nr 9/2017/2018 z dnia 29 listopada 2017 r., zmienionej uchwałami tej Rady: nr 9/2018/2019 z dnia 27 listopada 2018 r. i nr 14/2018/2019 z dnia 28 lutego 2019 r. Statut SP nr 5 w Łukowie zamieszczony był na stronie internetowej Szkoły.

¹⁹ Były to przedmioty: język polski, matematyka, historia, biologia i geografia. Analizę przeprowadzono na próbie: w roku szkolnym 2017/2018 – klasy VII „B” i „C”, w roku szkolnym 2018/2019 – klasy: V „C” i VIII „B” i „C” oraz w roku szkolnym 2019/2020 – klasy IV „A” i VIII „A”. Z uwagi na niearchiwizowanie testów i sprawdzianów diagnozujących poziom wiedzy i umiejętności uczniów, przeprowadzonych w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, kontrolerowi udostępniono jedynie stosowane wzorce tych dokumentów.

²⁰ Na okazanych kontrolującemu testach znajdowała się adnotacja nauczyciela o dostosowaniach.

Przeprowadzenie testów diagnozujących poziom wiedzy i umiejętności z języka polskiego i matematyki zostało odnotowane w dziennikach lekcyjnych wyłącznie w przypadku klasy IV „A” w roku szkolnym 2019/2020. W przypadku pozostałych klas objętych badaniem w dziennikach szkolnych brak było adnotacji o przeprowadzeniu testów diagnozujących. Dyrektor Szkoły poinformowała, że diagnoza poziomu wiedzy i umiejętności dzieci przybywających z zagranicy realizowana była wyłącznie z wykorzystaniem testów dostosowanych (brak testów podstawowych) i realizowana była poza obowiązkowymi zajęciami dydaktycznymi (w trakcie zajęć prowadzonych przez nauczycieli nieodpłatnie). Przeprowadzenie testów nie było odnotowane w prowadzonych dziennikach lekcyjnych.

Wyniki przeprowadzonych testów i sprawdzianów diagnozujących poziom wiedzy nie stanowiły podstawy do zmodyfikowania programów nauczania z poszczególnych przedmiotów objętych badaniem. Dyrektor Szkoły poinformowała, że dostosowaniu podlegały programy (plany) pracy, przygotowywane przez nauczycieli przedmiotów na podstawie obowiązujących w szkole programów nauczania. Dyrektor Szkoły nadmienila, że plany pracy były dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których były przeznaczone. Stwierdzono, że w planach pracy na rok szkolny 2019/2020 z przedmiotów: język polski, matematyka i historia przewidzianych dla klasy IV „A” oraz przedmiotów: geografia i biologia, przewidzianych dla klasy VIII „A”, nie zawarto żadnych zapisów dotyczących dostosowania treści tych planów pod kątem ich realizacji przez dzieci cudzoziemców oraz dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy.

W stosunku do uczniów przybywających z zagranicy nauczyciele opracowywali dokument pn. „Dostosowania wymagań edukacyjnych”. Obowiązek opracowania dostosowań zawarto w statucie Szkoły²¹ oraz SPWP²². Dostosowania zostały opracowane w trzech obszarach:

- „Warunki procesu edukacyjnego, tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne” – w ramach tego obszaru dostosowania polegały m.in. na unikaniu trudnych pojęć oraz problemowych pytań, używaniu słów znanych uczniowi i stopniowym wprowadzaniu nowych pojęć, przeznaczaniu dłuższego czasu na zrozumienie poleceń oraz budowanie wypowiedzi ucznia;
- „Zewnętrzna organizacja nauczania” – dostosowania w ramach tego obszaru dotyczyły m.in. dbania o rozwój sfery emocjonalnej ucznia, dbania o jego koncentrację poprzez ograniczanie bodźców rozpraszających (np. posadzenie ucznia blisko nauczyciela), unikania nadmiernej gestykulacji oraz stosowania właściwej intonacji głosu, udzielania dodatkowych wyjaśnień w trakcie samodzielnej pracy na lekcji, usadzania uczniów cudzoziemców z uczniami polskimi chętnymi do pomocy;
- „Warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania)” – proponowane dostosowania dotyczyły m.in. różnicowania form sprawdzania wiedzy tak, aby uniknąć oceniania wyłącznie form pisemnych, dostosowywania ilości, stopnia trudności i obszerności opisanych w sprawdzianach (kartkówkach) zadań, wydłużania czasu na rozwiązywanie zadań,

²¹ Zgodnie z § 79 ust. 4 pkt 21 statutu, do obowiązków nauczycieli należy w szczególności: dostosowanie wymagań edukacyjnych z nauczanego przedmiotu do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego orzeczenie: o potrzebie kształcenia specjalnego, o potrzebie indywidualnego nauczania; posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, nieposiadającego orzeczeń lub opinii, lecz który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną, posiadającego opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania ćwiczeń na lekcjach wychowania fizycznego oraz wobec uczniów z doświadczeniem migracyjnym.

²² W ramach obszaru „Wspieranie rozwoju dziecka”, przewidziano zadanie „Wspomaganie ucznia w celu przezwyciężenia trudności edukacyjnych – objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną”. Wśród sposobów realizacji tego zadania wymieniono m.in. dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości psychofizycznych ucznia.

ograniczania sprawdzianów wyłącznie do weryfikacji wiedzy (np. poprzez stosowanie testów wyboru), dostosowywania do możliwości ucznia objętości zadawanych prac domowych.

(akta kontroli Tom I str. 168-318, Tom II str. 192-235, 281-290, 293, 380-398)

1.4. Zasady funkcjonowania oddziału przygotowawczego uregulowano w § 36 ust. 28-33 statutu Szkoły. W okresie objętym kontrolą oddział przygotowawczy powołano tylko w roku szkolnym 2017/2018 i uczęszczały do niego wyłącznie dzieci cudzoziemców. Utworzenie oddziału przygotowawczego zostało uwzględnione w arkuszu organizacji Szkoły na rok szkolny 2017/2018, zatwierdzonym przez organ prowadzący w dniu 13 września 2017 r. Zarządzeniem nr 14/2017 z dnia 18 sierpnia 2017 r. Dyrektor Szkoły powołała zespół kwalifikujący uczniów do oddziału przygotowawczego w trzyosobowym składzie: wicedyrektora Szkoły, pedagoga oraz nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej. W oparciu o rozmowy diagnozujące stopień komunikacji w języku polskim dzieci obcojęzycznych z rocznika 2009 i 2010²³, przeprowadzone w dniu 29 sierpnia 2017 r. oraz 1 września 2017 r., zespół powołał do oddziału przygotowawczego 12 dzieci. Zarządzeniem nr 2/2018 z dnia 3 stycznia 2018 r. Dyrektor Szkoły powołała ponownie zespół kwalifikujący uczniów do oddziału przygotowawczego, w osobach: wicedyrektora Szkoły, pedagoga oraz dwóch nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Zespół ten przeprowadził w dniu 3 stycznia 2018 r. rozmowy z dwójką nowo przybyłych obcojęzycznych dzieci, które również zostały zakwalifikowane do oddziału przygotowawczego. Prace zespołów kwalifikujących zostały udokumentowane w formie zbiorczego protokołu z przeprowadzonych rozmów kwalifikujących. W dniu 26 kwietnia 2018 r. do oddziału przygotowawczego przyjęto jeszcze jednego ucznia cudzoziemskiego, którego zakwalifikowano do tego oddziału na podstawie rozmowy przeprowadzonej przez Dyrektora Szkoły, a nie przez powołany do tego zespół kwalifikujący.

W Szkole spełniono warunek określony w § 16 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, gdyż do oddziału przygotowawczego uczęszczało 15 osób. Tygodniowy wymiar zajęć edukacyjnych tego oddziału wyniósł 21 godzin, czym spełniono wymóg § 16 ust. 5 pkt 1 ww. rozporządzenia.

W oddziale przygotowawczym naukę prowadzili: nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej – w zakresie edukacji: wczesnoszkolnej, w wymiarze 13 godzin tygodniowo (w tym sześciu godzin edukacji polonistycznej), muzycznej, plastycznej i wychowania fizycznego oraz nauczyciele: języka angielskiego i edukacji informatycznej. Zajęcia edukacyjne z języka polskiego prowadzono w oparciu o program nauczania „Elementarz odkrywców” – program nauczania - uczenia się dla I etapu kształcenia – edukacji wczesnoszkolnej”, autorstwa Teresy Janickiej-Panek, wydawnictwa „Nowa Era”, w oparciu o który nauczyciele opracowali plany pracy zatwierdzone przez wicedyrektora Szkoły. Program nauczania spełniał wymogi określone w ramowym programie kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców²⁴. Nauczyciele nie byli wspomagani przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia ucznia.

(akta kontroli Tom I str. 319-358, Tom II str. 333-379)

1.5. Organizacja, formy i sposoby świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w SP nr 5 w Łukowie uregulowane zostały w Dziale IV, Rozdziale 2 statutu Szkoły (§ 91-93). Wśród zapisów statutu Szkoły nie zawarto odrębnych

²³ Rozmowy przeprowadzono w obecności rodziców dzieci.

²⁴ Dz. U. z 2011 r. Nr 61, poz. 306.

uregulowań dotyczących świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w stosunku do dzieci przybywających z zagranicy.

W okresie objętym kontrolą w Szkole wobec uczniów przybywających z zagranicy realizowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć:

a) rozwijających uzdolnienia, którymi objęto (wyłącznie z inicjatywy wychowawców):

— sześciu uczniów cudzoziemców w roku szkolnym 2017/2018 w formie zajęć sportowych i języka polskiego (po dwie osoby) oraz muzycznych i plastycznych (po jednej osobie);

— czterech w roku szkolnym 2018/2019 w formie zajęć z języka polskiego;

— 16 uczniów (w tym jeden obywatelstwa polskiego) w roku szkolnym 2019/2020 w formie zajęć matematycznych (w trzech grupach: pięć osób w klasie VI, trzech uczniów w klasie I i dwóch uczniów w klasie II), zajęć z języka polskiego (czterech uczniów) oraz zajęć informatycznych (dwoje uczniów, w tym jeden obywatelstwa polskiego) – w wymiarze jednej godziny tygodniowo;

b) dydaktyczno-wyrównawczych (odrębnych od dodatkowych zajęć z języka polskiego), realizowanych z inicjatywy wychowawców oraz w dwóch przypadkach, na podstawie opinii psychologiczno-pedagogicznej:

— z języka polskiego, którymi objęto 10 uczniów w roku szkolnym 2017/2018 i 13 uczniów w roku szkolnym 2018/2019 — w ramach wolontariatu nauczycieli Szkoły, w których udział uczniów był dobrowolny;

— z przedmiotów obowiązkowych: matematyki – odpowiednio wobec: 27 i 17 uczniów cudzoziemców w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019; języka angielskiego — wobec 11 uczniów cudzoziemców w roku szkolnym 2017/2018 i dwóch w roku szkolnym 2018/2019, również w formie zajęć realizowanych nieodpłatnie przez nauczycieli Szkoły, w których udział był dobrowolny;

c) specjalistycznych, realizowanych z inicjatywy wychowawców, prowadzonych w wymiarze jednej godziny tygodniowo wobec:

— ośmiu uczniów cudzoziemców w roku szkolnym 2018/2019 w postaci: warsztatów kompetencji emocjonalno-społecznych (wobec czterech uczniów), treningu zastępowania agresji (wobec dwóch uczniów), zajęć logopedycznych (wobec jednego ucznia) oraz zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (wobec jednego ucznia zakwalifikowanego na podstawie opinii psychologiczno-pedagogicznej);

— jednego ucznia cudzoziemca w roku szkolnym 2019/2020 w postaci zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (zakwalifikowanego na podstawie opinii psychologiczno-pedagogicznej);

d) związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, prowadzonych w wymiarze 10 godzin w stosunku rocznym wobec całych oddziałów danych klas, w których uczniowie przybywający z zagranicy stanowili odpowiednio: 11, 15 i 13 osób w poszczególnych latach szkolnych okresu objętego kontrolą.

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, realizowane przez nauczycieli przedmiotowych, dokumentowane były na „Kartach zajęć pozalekcyjnych prowadzonych nieodpłatnie z własnej inicjatywy”. Zajęcia te nie były uwzględnione w arkuszach organizacji Szkoły.

Zajęcia specjalistyczne realizowane były w ramach etatów pedagoga, psychologa oraz logopedy, uwzględnionych w arkuszach organizacji Szkoły i udokumentowane były w dziennikach zajęć.

Uczniowie objęci byli pomocą psychologiczno-pedagogiczną głównie z inicjatywy wychowawców klas, którzy informowali rodziców (prawnych opiekunów) o formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej ustalonych dla poszczególnych uczniów wraz z ich wymiarem godzinowym. W dwóch przypadkach pomoc psychologiczno-

pedagogiczną realizowano w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 w oparciu o zalecenia wynikające z opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łukowie²⁵. Stwierdzono przypadki udziału dzieci w dodatkowych zajęciach realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, przed wyrażeniem przez rodzica pisemnej zgody na udział w tych zajęciach²⁶.

(akta kontroli Tom I str. 8, 13, 359-520, Tom II str. 95-128, 286-288)

W ramach pięciu przedmiotów objętych analizą diagnozowanie potrzeb w zakresie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych odbywało się poprzez przeprowadzanie testów sprawdzających poziom wiedzy i umiejętności, natomiast w zakresie zajęć:

— logopedycznych — poprzez przeprowadzenie badania logopedycznego obejmującego ocenę: rozwoju mowy i języka, budowy i sprawności aparatu artykulacyjnego, czynności fizjologicznych w obrębie aparatu mowy²⁷, kinestezji artykulacyjnej, udokumentowanego przez logopedę w formie pisemnego wyniku tego badania, a także poprzez przeprowadzenie badania wymowy z wykorzystaniem kwestionariusza obrazkowego;

— rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne — poprzez przeprowadzenie przez pedagoga szkolnego wywiadu udokumentowanego w formie „Karty informacyjnej ucznia cudzoziemca”;

— korekcyjno-kompensacyjnych z elementami logopedii — poprzez przeprowadzenie przez logopedę szkolnego rozpoznania w zakresie umiejętności i problemów w uczeniu się, udokumentowanego w formie wypełnionego testu wyboru.

Nauczyciele oraz specjaliści, realizujący zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, po zakończeniu roku szkolnego, sporządzali sprawozdania z udzielonej pomocy. Sprawozdania sporządzane były w jednolitym układzie, zawierającym imię i nazwisko osoby uczęszczającej na zajęcia, frekwencję na zajęciach (w %) oraz części: diagnozującą – określającą trudności (lub uzdolnienia) ucznia uczęszczającego na zajęcia, sprawozdawczą – opisującą efekty zrealizowanej pracy i wnioskową — dotyczącą dalszej pracy z uczniem.

(akta kontroli Tom I str. 359-520)

Przy realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej Szkoła współpracowała z podmiotami zewnętrznymi. W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem „Dla Ziemi” zrealizowano w roku szkolnym 2018/2019 projekt „Brzechwa dzieciom – język polski nie jest trudny”, w którym uczestniczyły grupy liczące 15-20 uczniów cudzoziemców, w ramach którego rozwijano uzdolnienia plastyczne, wokalne, taneczne oraz językowe. We współpracy z teatrem „Kubuś” zrealizowano w roku szkolnym 2017/2018 projekt „Ojczyzna”, a w roku szkolnym 2018/2019 projekt „Święto”. W projektach tych uczestniczyły 15-osobowe grupy dzieci cudzoziemców, u których rozwijano umiejętności plastyczne, wokalne, językowe, taneczne i teatralne. Współpraca ze Świetlicą Środowiskową „Parasol” polegała na udzielaniu pomocy czterem dzieciom cudzoziemców w odrabianiu prac domowych i nauce. Współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Łukowie dotyczyła realizacji opinii wydanych wobec dwóch dzieci cudzoziemców w sprawie specyficznych trudności edukacyjnych.

(akta kontroli Tom II str. 410-412)

²⁵ Opinie dotyczyły zakwalifikowania dwójki uczniów na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz jednego z nich, dodatkowo na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

²⁶ Analizę w tym zakresie przeprowadzono na podstawie roku szkolnego 2019/2020, gdyż Szkoła nie archiwizowała zgód, udzielonych przez rodziców w poprzednich latach szkolnych.

²⁷ Takich jak: ogryzanie, żucie, oddychanie, polykanie, fonacja.

1.6. Wewnątrzszkolne zasady oceniania stosowane w SP nr 5 w Łukowie, uregulowane zostały w Dziale VII statutu Szkoły. W ramach WZO oraz przedmiotowych zasadach oceniania nie zawarto wyodrębnionych, merytorycznych zasad i kryteriów oceniania uczniów przybywających z zagranicy. W § 130 ust. 3 i 4 statutu zdefiniowano standardowe zasady oceniania prac pisemnych²⁸ oraz zasady stosowane wobec uczniów mających obniżone kryteria oceniania²⁹. W statucie nie zdefiniowano pojęcia „uczniów mających obniżone kryteria oceniania”. Dyrektor Szkoły poinformowała, że kryteria te mają dzieci objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Przedziały procentowe, ujęte w statucie, zostały zastosowane w przedmiotowych zasadach oceniania z przedmiotów: język polski, matematyka, historia, geografia i przyroda³⁰.

(akta kontroli Tom II str. 281-284, 396-398)

1.7. Po zakończeniu roku szkolnego 2018/2019 w Szkole przeprowadzono egzamin ósmoklasisty³¹, do którego przystąpiło 69 uczniów, w tym 11 dzieci cudzoziemców³². W trakcie realizacji tego egzaminu 10 uczniów cudzoziemców, o których mowa w części XV komunikatu dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 20 sierpnia 2018 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019 (dalej: *Komunikat*), którym ograniczona znajomość języka polskiego utrudniała zrozumienie czytanego tekstu, skorzystało z udogodnień polegających na:

- dostosowaniu arkuszy do potrzeb zdających egzamin ósmoklasisty,
- przedłużeniu czasu, o którym mowa w pkt 17 Komunikatu,
- przystąpieniu do egzaminu w oddzielnej sali,
- zapewnieniu możliwości korzystania ze słownika dwujęzycznego,
- zastosowaniu szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego, jak dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, (w związku z wystąpieniem takiej uzasadnionej potrzeby, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej).

W roku szkolnym 2018/2019 Szkoła zrealizowała postanowienia wynikające z Komunikatu, jednak część z tych postanowień zrealizowano z naruszeniem zapisów Komunikatu, co zostało opisane w części *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Do dnia zakończenia kontroli NIK Szkoła realizowała postanowienia dotyczące dostosowania warunków i form przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2019/2020 zgodnie z zachowaniem terminów określonych komunikatem dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z dnia 6 sierpnia 2019 r. Szkoła terminowo zapoznała uczniów i rodziców z możliwymi sposobami dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu, poinformowała uczniów o wskazanych sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzenia tego egzaminu oraz pozyskała od rodziców pisemne oświadczenia o korzystaniu ze wskazanych sposobów dostosowania.

²⁸ Nauczyciel stosuje zasady przeliczania punktów na ocenę: 0-29% - ocena niedostateczna, 30%-49% - dopuszczająca, 50%-74% - dostateczna, 75%-89% - dobra, 90%-99% - bardzo dobra, powyżej 90% oraz zadanie dodatkowe – ocena celująca.

²⁹ Wobec tych uczniów nauczyciele mieli stosować zasady przeliczania punktów na ocenę: 0-19% - ocena niedostateczna, 20%-44% - dopuszczająca, 45%-64% - dostateczna, 65%-70% - dobra, 71%-89% - bardzo dobra, 90%-100% – ocena celująca.

³⁰ Przedmiotowe zasady oceniania zostały umieszczone na stronie internetowej Szkoły (w zakładce PZO).

³¹ Po zakończeniu roku szkolnego 2017/2018 w Szkole nie przeprowadzono takiego egzaminu, gdyż w tym roku szkolnym w SP nr 5 w Łukowie nie funkcjonowały ósme klasy. W Szkole nie było oddziałów gimnazjalnych w związku z czym nie przeprowadzono egzaminu gimnazjalnego.

³² Do egzaminu tego nie przystępowały dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy.

W Szkole przeprowadzono analizę wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki oraz języka rosyjskiego. Średnie oceny uczniów cudzoziemców kształcących się w Szkole były znacząco niższe od średnich ocen uzyskanych w województwie i kraju. Z języka polskiego średni wynik uczniów klasy ósmej wyniósł 63%, natomiast uczniów cudzoziemców 21%, z matematyki było to odpowiednio: 46% i 13%. Ustalono, że uczniowie cudzoziemcy nie podejmowali próby napisania wypracowania z języka polskiego oraz mieli trudności z rozumieniem czytanego tekstu, co powodowało trudności w rozwiązywaniu nawet najprostszyc zadań, do których wymagana była analiza treści zadania. Wśród wniosków do dalszej pracy przewidziano organizowanie dodatkowych zajęć, mających na celu utrwalanie zdobytych wiadomości i kształcenie pojęć matematycznych. Zajęcia te zorganizowano w roku szkolnym 2019/2020 dla pięciu uczniów cudzoziemców, w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, w wymiarze jednej godziny tygodniowo.

(akta kontroli Tom I str. 14-17, 617-624, 682-688, Tom II str. 291-292, 301-332)

1.8. W okresie objętym kontrolą placówki dyplomatyczne lub konsularne kraju pochodzenia dzieci cudzoziemców, działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również stowarzyszenia kulturalno-oświatowe określonej narodowości, nie występowały do SP nr 5 w Łukowie z inicjatywą zorganizowania w Szkole nauki języka i kultury kraju pochodzenia dzieci cudzoziemców.

Dyrektor SP nr 5 w Łukowie poinformowała, że włączanie uczniów cudzoziemskich do aktywnego uczestniczenia w życiu Szkoły polegało głównie na zaangażowaniu ich do udziału: w akademiach z okazji Dnia Edukacji Narodowej, w uroczystościach państwowych (Święta: Niepodległości, Konstytucji 3 Maja), w festynach z okazji Dnia Dziecka lub Dnia Sportu i innych imprezach edukacyjno-rekreacyjnych. Nadmieniła, że w Szkole nie odnotowano przypadków nietolerancji wobec uczniów przybywających z zagranicy. W kolejnych latach szkolnych okresu objętego analizą odnotowano odpowiednio: 39, 31 i 13 przypadków nieregularnego zachowania. Najczęściej dotyczyły one konfliktów rówieśniczych, na które reagowano w formie rozmów ostrzegawczych, wpisywania uwag lub wzywania rodziców do Szkoły.

(akta kontroli Tom II str. 388-390, 406-409)

1.9. Zgodnie z art. 7 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela³³ dyrektor szkoły odpowiedzialny jest za zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym. W okresie objętym kontrolą w SP nr 5 w Łukowie obowiązywał *Regulamin podziału środków na wsparcie doskonalenia zawodowego nauczycieli Szkoły*. Zgodnie z tym Regulaminem przyznanie dofinansowania na doskonalenie zawodowe odbywało się na wniosek zainteresowanego nauczyciela. W Regulaminie tym nie określono procedury oraz narzędzi badania potrzeb szkoleniowych nauczycieli, o których mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe³⁴.

³³ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215.

³⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1653. Wcześniej, w okresie od 24 stycznia 2019 r. do 1 września 2019 r., kwestie te regulowało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli (Dz. U. poz. 136), natomiast przed 24 stycznia 2019 r. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. z 2002 r. Nr 46, poz. 430, ze zm.) – dalej: *rozporządzenie z 29.03.2002 r.*

W analizowanym okresie nauczyciele nie składali do Dyrektora Szkoły wniosków na sprofilowane formy doskonalenia zawodowego, związane z kształceniem dzieci cudzoziemców oraz dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy. Potrzeby szkoleniowe nauczycieli ujmowane były w Planach Pracy Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Zawodowego (dalej: WDN). Dyrektor Szkoły poinformowała, że w planach tych ujęto wszystkie formy doskonalenia zawodowego zaproponowane przez nauczycieli. Analiza tych planów na lata szkolne 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wykazała, że jedynie na rok szkolny 2016/2017 przewidziano doskonalenie zawodowe w obszarze dotyczącym kształcenia dzieci cudzoziemców oraz dzieci obywateli polskich powracających do kraju. Było to szkolenie z zakresu nauki języka polskiego jako języka obcego, w którym przewidziano udział dwóch nauczycieli. Dyrektor poinformowała, że w dokumentach planistycznych nie ujęto realizowanych sprofilowanych form doskonalenia zawodowego, ponieważ szkolenia oferowane przez ośrodki doskonalenia zawodowego ukazywały się w trakcie roku szkolnego, a Plan Pracy WDN przygotowywany był do końca września każdego roku. Dyrektor Szkoły nadmienila, że uczniowie cudzoziemscy uczęszczają do Szkoły nieprzerwanie od 1999 r. i wielu nauczycieli podjęło doskonalenie zawodowe w kierunku pracy z uczniami cudzoziemskimi przed 2017 r.

Na podstawie sprawozdań z realizacji Planów Pracy WDN na lata szkolne 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 ustalono, że nauczyciele Szkoły zrealizowali zaplanowane formy doskonalenia zawodowego oraz uczestniczyli w szeregu innych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, nieujętych w Planach Pracy.

Spośród nauczycieli pracujących z dziećmi przybywającymi z zagranicy w sprofilowanym doskonaleniu zawodowym uczestniczyło odpowiednio:

a) sześciu nauczycieli w 2017 r., z czego w formie: kursu pt. „Nauka języka polskiego jako obcego dla uczniów z doświadczeniem migracyjnym” w wymiarze 12 godzin (cztery osoby), szkolenia pt. „Nadzór pedagogiczny – ewaluacja wybranych obszarów szkoły” w wymiarze ośmiu godzin (jedna osoba), szkolenia online pt. „Interaktywność w nowej podstawie programowej” (trzy osoby). W 2017 r. na doskonalenie zawodowe nauczycieli pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy wydatkowano łącznie 1,3 tys. zł;

b) 24 nauczycieli w 2018 r.; wśród zrealizowanych form doskonalenia zawodowego wystąpiły m.in.:

— szkolenia pt.: „Organizacja oddziałów przygotowawczych” w wymiarze sześciu godzin (jedna osoba), „Edukacja i integracja międzykulturowa” w wymiarze sześciu godzin (jedna osoba), „Wspieranie językowe i kulturowe uczniów z doświadczeniem migracyjnym” w wymiarze dwóch godzin (24 osoby), „Praca z uczniem/uczennicą z doświadczeniem migracyjnym” w wymiarze jednego dnia (17 osób);

— warsztaty pt.: „Dwujęzyczność i podstawy aktywizacji w perspektywie nauki języka polskiego jako języka edukacji szkolnej” w wymiarze sześciu godzin (jedna osoba), „Przygotowanie materiałów dla uczniów cudzoziemskich” w wymiarze sześciu godzin (jedna osoba), „Praca z uczniem z doświadczaniem migracyjnym 2018/2019” w wymiarze 1 dnia (dwie osoby).

W 2018 r. wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy wyniosły łącznie 0,6 tys. zł.

c) jeden nauczyciel w 2019 r. (według stanu na dzień 25 listopada 2019 r.), poprzez udział w nieodpłatnym kursie pt. „Nauczanie języka polskiego jako obcego”, w wymiarze 40 godzin.

Zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia z 29.03.2002 r. Dyrektor Szkoły złożyła do organu prowadzącego w dniach 29 listopada 2016 r., 23 listopada 2017 r.

i 26 listopada 2018 r. wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli Szkoły odpowiednio na rok 2017, 2018 i 2019. Wnioski nie określały konkretnych form lub tematów doskonalenia zawodowego, lecz dotyczyły podziału środków w rozdziale 80146, według paragrafów klasyfikacji budżetowej, w kwotach: 14 070 zł na rok 2017, 14 000 zł na rok 2018 oraz 7 000 zł na rok 2019. Dyrektor Szkoły złożyła również organowi prowadzącemu sprawozdanie ze sposobu wykorzystania środków na kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli w roku: 2017 i 2018.

(akta kontroli Tom I str. 7, 18-21, 521-616)

1.10. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 Dyrektor Szkoły sprawowała nadzór pedagogiczny w formach określonych w § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego³⁵.

Wśród priorytetów Dyrektora Szkoły, przewidzianych w ramach nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2017/2018 ujęto m.in. kontrolę sposobu dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości edukacyjnych uczniów, czy też organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej i jej efektywność. W tym roku szkolnym Dyrektor Szkoły przeprowadziła obserwacje kontrolno-oceniające w sześciu oddziałach oraz 63 obserwacje doraźne, mające na celu weryfikację różnicowania prac domowych pod względem trudności, sposobu i formy wykonania, a także zrealizowała 59 kontroli dzienników zajęć lekcyjnych, zajęć pracy świetlicy, oddziałów przedszkolnych i dzienników zajęć specjalistycznych. Nadzór pedagogiczny Dyrektora Szkoły na rok 2018/2019 przewidywał m.in. weryfikację dostosowań wymagań edukacyjnych w procesie realizacji podstawy programowej, przestrzeganie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, stosowanie metod i form oceniania sprzyjających kształceniu umiejętności kluczowych. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono 36 obserwacji lekcji, w tym 11 – w formie zajęć otwartych, a także prowadzono bieżącą analizę zapisów dzienników zajęć lekcyjnych, wypełniania arkuszy ocen, dzienników zajęć pedagoga szkolnego, nauczania indywidualnego oraz zajęć specjalistycznych.

Wyniki nadzoru pedagogicznego, sprawowanego przez Dyrektora Szkoły w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, nie zawierały wniosków wyodrębnionych i odnoszących się do dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy oraz dzieci cudzoziemców, lecz dotyczyły wszystkich dzieci uczących się w Szkole.

W roku szkolnym 2017/2018 w SP nr 5 w Łukowie przeprowadzono ewaluację w obszarach: „Ocena wychowawczej roli szkoły i poziomu bezpieczeństwa” oraz „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w SP nr 5 w Łukowie w roku szkolnym 2017/2018”, natomiast w roku szkolnym 2018/2019 w obszarach: „Relacje rówieśnicze w klasie i w szkole przeszkadzające w nauce” i „Ocena efektywności Systemu Doradztwa Zawodowego oraz atrakcyjność zajęć prowadzonych zgodnie z planem doradztwa w roku szkolnym 2018/2019”.

Również wyniki przeprowadzonych ewaluacji nie zawierały wniosków odnoszących się wyłącznie do uczniów przybywających z zagranicy, lecz odnosiły się do wszystkich uczniów Szkoły.

(akta kontroli Tom I str. 625-676)

³⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1658, ze zm.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W roku szkolnym 2018/2019 zrealizowano dla uczniów przybywających z zagranicy dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego, w wymiarze jednej godziny tygodniowo, co nie wypełniło dyspozycji określonej w § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, zgodnie z którą zajęcia te powinny być prowadzone w wymiarze nie niższym niż dwie godziny lekcyjne tygodniowo.

W arkuszu organizacji Szkoły na rok szkolny 2018/2019 zaplanowano zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla trzech grup, liczących po trzynaście osób, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla każdej grupy. Zajęcia te, prowadzone dla dwóch grup łączonych uczniów klas IV-VI i VII-VIII, zostały podzielone na podgrupy w taki sposób, że dla każdej z nich realizowano zajęcia z języka polskiego w wymiarze jednej godziny tygodniowo.

W przedmiotowej kwestii Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że Szkoła chciała objąć zajęciami dodatkowymi dużą grupę dzieci ze względu na niski poziom ich znajomości języka edukacji szkolnej.

Łączna liczba tych zajęć, w wymiarze tygodniowym, była zgodna z założeniami arkusza organizacji Szkoły, natomiast rozkład tych zajęć pomiędzy grupami był niezgodny z założeniami arkusza organizacji Szkoły.

(akta kontroli Tom II str. 129-183, 396-398)

2. W Szkole nie zorganizowano uczniom przybywającym z zagranicy zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w sposób określony przepisami rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pomimo zdiagnozowanej potrzeby realizacji takich zajęć.

W latach szkolnych objętych kontrolą NIK nauczyciele Szkoły zdiagnozowali potrzebę realizacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych wobec uczniów przybywających z zagranicy. Dyrektor Szkoły, opracowując arkusze organizacji na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 nie uwzględniła w tych arkuszach żadnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, a także nie zwracała się do organu prowadzącego o zmianę tych arkuszy, w celu uwzględnienia takich zajęć³⁶. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze realizowane były przez nauczycieli Szkoły nieodpłatnie, w ramach wolontariatu.

Dyrektor Szkoły w złożonych wyjaśnieniach podała, że żaden z wychowawców, nauczycieli języka polskiego oraz innych przedmiotów obowiązkowych nie złożył wniosku do Dyrektora Szkoły o zorganizowanie takich zajęć.

W ocenie NIK, Dyrektor SP nr 5 w Łukowie, mając świadomość nieodpłatnego realizowania przez nauczycieli Szkoły zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z uczniami przybywającymi z zagranicy winien uwzględnić takie zajęcia w arkuszach organizacji Szkoły i ustalić ich wymiar godzinowy.

(akta kontroli Tom I str. 26-252, Tom II str. 406-409)

3. Programy nauczania języka polskiego i innych przedmiotów obowiązkowych nie zostały dostosowane do potrzeb i możliwości kształcenia dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców.

³⁶ Zgodnie z § 20 ust. 6 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wymiar godzin poszczególnych form udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej (w tym zajęć dydaktyczno-wyrównawczych) ustala dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę określoną w arkuszu organizacji szkoły odpowiednio liczbę godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia lub liczbę godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców grup wychowawczych.

Zgodnie z art. 22a ust. 1 i 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³⁷, nauczyciel lub zespół nauczycieli przedstawia dyrektorowi szkoły program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny. Programy nauczania powinny być dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości rozwojowych uczniów, dla których są przeznaczone.

Przedmiotem dostosowania do potrzeb i możliwości uczniów (w tym przybywających z zagranicy) nie były programy nauczania, lecz organizacyjne warunki nauczania i sprawdzania (np. sposób umiejscowienia uczniów w ławkach, sposób i forma przekazu informacji, sposób przeprowadzania sprawdzianów).

Dyrektor Szkoły nie wyjaśniła przyczyn niedostosowywania w Szkole programów nauczania z przedmiotów obowiązkowych. Dyrektor poinformowała, że na podstawie obowiązujących w Szkole programów nauczania nauczyciele przygotowują własne plany pracy, uwzględniające treści z podstawy programowej danego przedmiotu, które są dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone. Podała, że nauczyciele poszczególnych przedmiotów wybierają program nauczania dostosowany do potencjalnych możliwości psychofizycznych uczniów i składają do końca sierpnia danego roku szkolnego wnioski o dopuszczenie do użytku programu nauczania w Szkole na dany etap. Każdego roku nauczyciele, na podstawie wybranych programów nauczania przygotowują plany pracy na dany rok szkolny, uwzględniające treści podstawy programowej.

Kontrola NIK wykazała jednak, że plany pracy na rok szkolny 2019/2020 z przedmiotów: język polski, matematyka i historia przewidzianych dla klasy IV „A” oraz przedmiotów: geografia i biologia, przewidzianych dla klasy VIII „A”, nie zawierały dostosowań treści pod kątem ich realizacji przez dzieci cudzoziemców oraz dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy.

(akta kontroli Tom I str. 168-318, Tom II str. 192-235, 391-398)

4. Przyjęcie do Szkoły 25 (spośród 46 badanych) uczniów przybywających z zagranicy odbyło się z naruszeniem art. 133 ust. 1 i 2 ustawy Prawo oświatowe lub rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, a także przypadki nierzetelnego wykonywania obowiązków przez Dyrektora Szkoły, polegające na niedokumentowaniu etapów procesu rekrutacji.

W badanej próbie dokumentacji przyjęć do Szkoły 46 uczniów przybywających z zagranicy w przypadku 21 uczniów cudzoziemców (51,2%) oraz czworga dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy (80%) stwierdzono przyjęcie ich niezgodnie z obowiązującymi przepisami:

— w 21 przypadkach³⁸ (45,6% przyjęć uczniów przybywających z zagranicy) brak było zgłoszenia rodziców, o którym mowa w art. 133 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe;

— w trzech przypadkach³⁹ (15,8% przeanalizowanych zgłoszeń) złożone zgłoszenia, o których mowa w art. 133 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe⁴⁰, zawierały braki;

³⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, ze zm.

³⁸ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 6176, 6177, 6180, 6181, 6182, 6183, 6186, 6187, 6259, 6260; uczniów przyjętych w roku szkolnym 2018/2019 o numerach z księgi uczniów: 6358, 6372, 6373, 6279, 6276; oraz uczniów przyjętych w roku szkolnym 2019/2020 o numerach z księgi uczniów: 6377, 6378, 6379, 6475, 6382 i 6476.

³⁹ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2018/2019 o numerze 6335 z księgi uczniów – brak serii i numeru dokumentu tożsamości (w przypadku braku numeru PESEL) oraz w roku szkolnym 2019/2020 o numerach z księgi uczniów: 6391, 6425 (w obydwu przypadkach nie ujęto imienia i nazwiska ojca).

⁴⁰ W art. 151 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe zawarto elementy, które powinny być zawarte w zgłoszeniu, o którym mowa w art. 133 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe.

— w dwóch przypadkach⁴¹, dotyczących przyjęcia uczniów do klas II-VIII SP nr 5 w Łukowie (15,4% przyjęć uczniów przybywających z zagranicy do klas II-VIII), brak było dokumentów, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1, w związku z § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy. W przypadkach tych matka dziecka, z którą Dyrektor Szkoły odbyła rozmowę kwalifikacyjną, pomimo zobowiązania nie dostarczyła do Szkoły dokumentów stwierdzających ukończenie określonego etapu edukacji;

— w trzech przypadkach⁴² rozmowę, o której mowa w § 12 ust. 1 i 3 ww. rozporządzenia, przeprowadziły osoby inne niż Dyrektor Szkoły.

Stwierdzono również, że 10 rozmów kwalifikacyjnych⁴³ odbytych przez Dyrektora Szkoły z uczniami lub rodzicami uczniów na etapie ich rekrutacji, nie zostało udokumentowanych. W siedmiu przypadkach⁴⁴, brak dokumentu z rozmowy kwalifikacyjnej dotyczył sytuacji, w której uczeń został przyjęty do klasy od II do VIII, natomiast nie dostarczył do Szkoły dokumentów poświadczających ukończony etap edukacji. Brak dokumentu z odbytej rozmowy kwalifikacyjnej wykluczał ewentualną weryfikację ustalonego w trakcie takiej rozmowy ukończonego etapu edukacji lub poziomu posiadanej wiedzy.

W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor Szkoły poinformowała, że:

— przyczyną braku złożenia zgłoszenia w 15 z 21 przypadków był fakt, że uczeń zamieszkiwał na obszarze obwodu Szkoły, byli to również uczniowie, którzy nie otrzymali promocji w gimnazjum i z powodu likwidacji I klasy gimnazjum w roku szkolnym 2017/2018 musieli kontynuować naukę w SP nr 5 w Łukowie, w pozostałych przypadkach rodzice, argumentując to doświadczeniem Szkoły, zapisywali swoje dzieci do SP nr 5 w Łukowie, a Szkoła, z uwagi na brak znajomości języka polskiego przez rodziców uczniów, nie wymagała od rodziców złożenia wniosków (podań);

— w dwóch przypadkach matka ucznia nie chciała podać w zgłoszeniu imienia i nazwiska ojca, natomiast w jednym przypadku numer dokumentu tożsamości został podany w sekretariacie Szkoły w późniejszym terminie;

— w siedmiu przypadkach rodzice nie dostarczyli wymaganych dokumentów, natomiast w trzech przypadkach dokumenty, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1, w związku z § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, zostały dostarczone w trakcie roku szkolnego;

— w dwóch przypadkach rozmowę, o której mowa w § 12 ust. 1 i 3 rozporządzenia, przeprowadziła Dyrektor Szkoły (rozmowa nie była dokumentowana), natomiast na podstawie tej rozmowy Kartę Informacyjną Ucznia Cudzoziemskiego uzupełniła pedagog Szkoły, w trzecim przypadku Dyrektor Szkoły nie przeprowadziła stosownej rozmowy z uczniem z uwagi na wykonywanie innych obowiązków służbowych;

— notatki z rozmów z uczniami cudzoziemskimi były sporządzane sporadycznie, nie we wszystkich sytuacjach; w rozporządzeniu w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy jest mowa tylko o rozmowie i Dyrektor interpretowała to dosłownie; Dyrektor Szkoły nadmieniła, że na szkoleniach dotyczących pracy z uczniami cudzoziemskimi nie zwracano uwagi na ten przepis.

(akta kontroli Tom I str. 157-167, Tom II str. 385-390)

⁴¹ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2019/2020 o numerach z księgi uczniów: 6475 i 6476.

⁴² Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 6259, 6260; w roku szkolnym 2018/2019 o numerze 6279 z księgi uczniów.

⁴³ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 6176, 6177, 6178, 6181, 6187; w roku szkolnym 2018/2019 o numerach z księgi uczniów: 6358, 6372, 6373, 6276; ucznia przyjętego w roku szkolnym 2019/2020 o numerze 6378 z księgi uczniów.

⁴⁴ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 6176, 6177, 6181, 6187; w roku szkolnym 2018/2019 o numerze 6276 z księgi uczniów; oraz w roku szkolnym 2019/2020 o numerach z księgi uczniów: 6378, 6379.

5. W roku szkolnym 2017/2018 do oddziału przygotowawczego zakwalifikowano jednego ucznia cudzoziemskiego z naruszeniem § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy.

Zgodnie z § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia dyrektor szkoły, w której utworzono oddział przygotowawczy, powołuje zespół kwalifikujący uczniów, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9 ustawy Prawo oświatowe, do tego oddziału. W skład tego zespołu wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog.

Do oddziału przygotowawczego uczęszczał m.in. jeden uczeń, który nie został zakwalifikowany do tego oddziału przez zespoły kwalifikujące, powołane zarządzeniami Dyrektora Szkoły. Uczeń ten został przyjęty na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej przeprowadzonej przez Dyrektora Szkoły.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że uczeń ten przybył do Szkoły 26 kwietnia 2018 r., tuż przed weekendem majowym. W tym dniu Dyrektor Szkoły przeprowadziła z uczniem rozmowę kwalifikacyjną. Uczeń nie znał języka polskiego i decyzją Dyrektora, dla dobra dziecka, został zakwalifikowany do oddziału przygotowawczego liczącego 11 osób. Matce ucznia zależało na jak najszybszym rozpoczęciu edukacji przez syna, już od następnego dnia, dlatego Dyrektor nie powoływała zespołu, tylko podjęła decyzję od razu.

(akta kontroli Tom I str. 319-358, Tom II str. 333-379, 396-398)

6. Niedokumentowanie ustnych zgód rodziców na udział ich dzieci w zajęciach, realizowanych w ramach udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także dopuszczenie uczniów do udziału w tych zajęciach przed uzyskaniem pisemnej zgody rodzica na udział w tych zajęciach.

Zgodnie z § 4 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dyrektor szkoły organizuje i udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej we współpracy z rodzicami uczniów oraz uzgadnia z nimi warunki współpracy w ramach udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Stwierdzono, że zgody na udział dzieci w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, podpisywane były na przełomie września i października 2019 r., w większości przypadków już po rozpoczęciu tych zajęć⁴⁵. W skrajnych czterech przypadkach zgody zostały podpisane w trakcie kontroli NIK, tj. w dniach 21-24 października 2019 r., natomiast osoby rozpoczęły uczęszczanie na te zajęcia pomiędzy 9 a 17 września 2019 r.

Dyrektor Szkoły poinformowała, że wychowawcy otrzymali ustną zgodę rodziców na udział dzieci w zajęciach dodatkowych. Na zebraniach z rodzicami w dniach 17-18 września 2019 r. rodzice podpisywali zgody na proponowane formy pomocy. Ponieważ nie wszyscy rodzice uczniów cudzoziemców byli obecni na zebraniach, wychowawcy rozdawali dzieciom zgody, które często były gubione i podpisywane z opóźnieniem, dlatego na zgodach widnieją późniejsze daty.

NIK zauważa, że przed przystąpieniem niepełnoletniego ucznia do zajęć dodatkowych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, Szkoła winna uzyskać pisemną zgodę rodzica na udział w tych zajęciach.

(akta kontroli Tom II str. 95-128, 286-288, 401)

7. Naruszenie postanowień Komunikatu w procesie dostosowania warunków i form przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty polegających na:

⁴⁵ Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego rozpoczęły się w roku szkolnym 2019/2020: dla 15-osobowej grupy – w dniu 3 września 2019 r., dla 3-osobowej grupy – w dniu 9 września 2019 r., dla grupy 6-osobowej – w dniu 10 września 2019 r., dla grupy 10-osobowej – w dniu 3 października 2019 r. oraz dla grupy 4-osobowej – w dniu 5 września 2019 r.

— poinformowaniu rodziców uczniów o wskazanych sposobach dostosowania form i warunków przeprowadzenia egzaminu do potrzeb edukacyjnych i psychofizycznych, co nastąpiło w dniach 28-29 listopada 2018 r., a zgodnie z Komunikatem winno nastąpić do dnia 20 listopada 2018 r.;

— pozyskaniu w dniach 28-29 listopada 2018 r. pisemnych oświadczeń rodziców o korzystaniu przez ich dzieci ze wskazanych sposobów dostosowania, zgodnie z Komunikatem oświadczenia te winny być złożone do 23 listopada 2018 r.;

— pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną zaproponowanych przez wychowawców sposobów i form dostosowań do egzaminu ósmoklasisty, naruszenie Komunikatu stanowił fakt, iż odbyło się to przed uzyskaniem zgody rodziców na zaproponowane dostosowania.

Dyrektor Szkoły poinformowała, że niedotrzymanie ww. terminów wynikało z harmonogramu spotkań Rady Pedagogicznej Szkoły, które w listopadzie 2018 r. wypadło na koniec miesiąca.

(akta kontroli Tom I str. 14-17, 617-624, 682-688, Tom II str. 301-332, 391-398)

8. W toku kontroli NIK stwierdzono przypadki działania niezgodnego z prawem, które nie zostały stwierdzone przez Dyrektora Szkoły w ramach realizowanych czynności nadzoru pedagogicznego, co może świadczyć o niewystarczającym zakresie tego nadzoru.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe, dyrektor szkoły sprawuje nadzór pedagogiczny. Stosownie do przepisów § 22 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego dyrektor szkoły w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego m.in. kontroluje przestrzeganie przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki.

Dyrektor Szkoły poinformowała, że w ramach nadzoru pedagogicznego zwróciła szczególną uwagę na efekty pracy z uczniami, konkretne działania nauczycieli, zapewnienie wszystkim uczniom w szkole bezpieczeństwa, opieki i harmonijnego rozwoju. Dyrektor Szkoły nie wyjaśniła przyczyn niezidentyfikowania stanów nieprawidłowych.

(akta kontroli Tom I str. 625-676, Tom II str. 416-435)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnienie realizacji dodatkowych zajęć z języka polskiego w wymiarze nie niższym niż dwie godziny tygodniowo.
2. Organizowanie oraz prowadzenie dla uczniów przybywających z zagranicy zajęć dydaktyczno-wyrównawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
3. Dostosowywanie programów nauczanych przedmiotów obowiązkowych do rozpoznanych potrzeb i możliwości uczniów przybywających z zagranicy.
4. Przyjmowanie uczniów przybywających z zagranicy na podstawie prawidłowo wypełnionych zgłoszeń rodziców, z uwzględnieniem wymogów określonych rozporządzeniem w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy.
5. Kwalifikowanie uczniów do oddziału przygotowawczego przez zespół, w skład którego wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog.

6. Dopuszczanie uczniów do udziału w zajęciach realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej po uzyskaniu pisemnej zgody rodzica na udział dziecka w tych zajęciach.
7. Dostosowywanie warunków i form przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty z zachowaniem terminów, określonych w komunikatach dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.
8. Intensyfikowanie czynności nadzoru pedagogicznego nad kształceniem uczniów przybywających z zagranicy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 31 grudnia 2019 r.

Kontroler
Wojciech Niemyski
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

..... (-).....
podpis

..... (-).....
Podpis